

OECD Economic Outlook: December No. 76 - Volume 2004 Issue 2

Summary in Swedish

OECD:s ekonomiska prognos: nr 76 december – årgång 2004 andra utgåvan

Översikt på svenska

ATT FÅ UPP FARTEN IGEN TROTS OLJETURBULENS

Av chefsekonom Jean-Philippe Cotis

Alltsedan avmattningen 2001 har världsekonomin haft en ryckig gång, och både ekonomer och allmänhet längtar nu efter en smidig och varaktig återhämtning, ostörd av kroniska geopolitiska risker eller abrupta svängningar i oljepriser och på finansmarknader.

Även om den ekonomiska lyckan har varit mycket ojämnt fördelad under de senaste kvartalen – med USA pressande sig fram i ledningen, Ostasien minskande farten, dock från en hög tillväxttakt och den europeiska kontinenten lunkande på –, tycks hushållen ha saknat tillförsikt i alla OECD-länderna. Denna allmänna känsla av osäkerhet har visat sig något smittsam, eftersom näringslivets tillförsikt – efter ett år av rekordtillväxt i världshandeln – har sjunkit tillbaka till en nivå nätt och jämt över det historiska genomsnittet i USA och Europa och därmed grusat förhoppningarna att bruttonationalprodukten skulle fortsätta att stiga högre än trenden under de närmaste månaderna framöver.

I jämförelse med försiktigt optimistiska bedömningar, som skulle ha kunnat göras t.o.m. för två månader sedan, har denna vändning varit en källa till besvikelse. Den har till stor del vållats av en plötslig höjning av oljepriserna, som har pressat ned realinkomster och tillförsikt i OECD-länderna. Ändå finns det goda skäl att tro att världsekonomin – trots den senaste tidens oljepristurbulens – kommer att åter få upp farten i en inte alltför avlägsen framtid. Stödd på starka bokslut och rejäla vinstmarginaller borde återhämtningen i företagens investeringar fortsätta i Nordamerika och börja på allvar i Europa, medan konsumenternas spenderande kommer att dra nytta av oljeprisernas senaste fall till mindre betungande nivåer, i ett sammanhang där skapandet

av arbetstillfällena successivt stärks och valutavillkoren är fortsatt mycket tillmötesgående. Sammanfattningsvis finns det fortfarande några goda skäl att förvänta sig att OECD-ekonomierna åter ska växa mer än trenden under loppet av 2005 och 2006.

Ur ett geografiskt perspektiv kommer farten i denna återhämtning att dra nytta av fortsatt asiatisk dynamik, i Kina där aktiviteten accelererade under tredje kvartalet efter en läglig avmattning under första halvåret och i Japan, som har iscensatt en spektakulär comeback, baserad på en förnyad exportdrive som breddat sig till att bli en återhämtning i investeringar, sysselsättning och – äntligen - konsumtion, innan det inträdde en paus under allra senaste månaderna. Kraften i denna återhämtning kommer även att förstärkas av positiva tendenser i Nordamerika. Det återstår dock att se om den europeiska kontinenten kommer att spela en stark stödroll genom en uppgång i slutkundernas efterfrågan på hemmamarknaderna.

På den sistnämnda punkten gör denna upplaga av *Outlook* en välgrundad, dock positiv satsning på Europa. Den åberopar en signifikant uppgång i slutkundernas efterfrågan på hemmamarknaderna för 2005-2006, medan världshandeln och OECD:s produktion ej torde accelerera under den aktuella perioden. Kontinentaleuropa, i synnerhet Tyskland, skulle sålunda behöva få upp tillräcklig fart av egen kraft för att åstadkomma en högre relativ tillväxttakt. För att detta scenario ska förverkligas, krävs ett minimum av stabilitet i oljepriser och växelkurser, vilket skulle göra det möjligt för en traditionellt föga spänstig eurozon att börja försöka hinna i fatt OECD:s snabbväxande ekonomier.

En stark uppvärdering av euron, mot en bakgrund av förvärrade externa obalanser, eller ytterligare stegringar av oljepriserna kan således få en oproportionerligt stor betydelse för Kontinentaleuropa, där tillväxten fortfarande är alltför exportberoende och där höga oljepriser inte motsvaras av kraftig produktionsökning och efterfrågan på energi.

Europa befinner sig dock kanske inte i ett sådant underläge jämfört med resten av OECD, när det gäller att klara de högre oljepriserna. Skulle ytterligare en oljeshock drabba OECD-länderna, inklusive eurozonens medlemsstater, skulle de vara mindre sårbara än tidigare. För det första torde oljeberoendet, uttryckt som en andel av BNP, ha halverats sedan 1970-talet; detta har i hög grad minskat trycket på såväl hushållens som företagets inkomster i jämförelse med tidigare förhållanden. Likaså, och detta är ännu viktigare, är inflationsförväntningarna numera låga och väl fastsurrade, så att stigande oljepriser hittills endast har fått effekter för den s.k. rubrikinflationen, medan de nominella lönerna och den rensade inflationen knappt rörde sig ur fläcken. Det skulle således vara mycket överraskande om OECD-länderna skulle råka illa ut igen, såsom de gjorde på 1970-talet, med mardrömslik situation där löner och priser går i spinn utanför kontroll och centralbankerna tvingas strama åt svångremmen med flera kännbara håll.

När det gäller effekterna av oljeprisskiftningar, förefaller dock de ekonomiska aktörernas lägesuppfattningar och ekonomernas samlade visdom inte att sammanfalla. Medan uppskattningar på grundval av ekonomiska modeller signalerar en snarast blygsam effekt på produktion och inflation, drar oljeprissvängningarna till sig huvuduppmärksamheten i den offentliga debatten och utövar ett kraftigt inflytande på den ekonomiska tillförsikten.

Mot den bakgrunden har det varit naturligt att ägna ett särskilt kapitel av denna *Outlook* åt oljans ekonomi. För att få en bättre insikt i varför olja är viktig måste man anlägga ett längre perspektiv. I en värld, där människorna är mer framåtblickande, kan osäkerhet om framtida oljetillgång få större effekter på den nuvarande ekonomiska situationen, än exempelvis marknadsprisernas förändringar från månad till månad.

På den punkten antyder OECD:s experter att den senaste tidens oljepriser förvisso har legat en bra bit över de nivåer som en långsiktig jämvikt mår bra av, och att de t.o.m. har låtit OPEC-kartellern få en stark maktställning på marknaden. Det finns fortfarande stora resurser att tillgå hos leverantörerna, särskilt bland OPEC-producenterna, för att tillgodose den ökande efterfrågan på olja, och de existerande anläggningarnas effektivitet skulle kunna förbättras avsevärt. Dessutom kan alternativa energikällor redan bli lönsamma med nuvarande priser.

Detta betyder dock inte att oljepriserna snabbt kommer att sjunka tillbaka till de låga nivåer som gällde för tre eller fyra år sedan. För det första är det inte säkert att prissänkningarna sker snabbt i ett sammanhang, där stor geopolitisk osäkerhet och kraftiga prisfluktuationer hämmar investeringar i nya oljeanläggningar. För det andra: Om man ser bortom den nuvarande situationen, kommer oljepriserna att gå ned något, men kommer troligen att förbli högre än under 1990-talet.

I denna värld med en på längre sikt dyrare olja kommer efterfrågan hos de dynamiska tillväxtekonomierna att spela en viktig roll för den framtida prisbildningen. Tillväxtekonomiernas betydelse härrör inte bara ur deras ökande bidrag till den världsomspännande tillväxten, utan även – och det är viktigare – ur den omständigheten att vid en given aktivitetsökning kommer deras efterfrågan på olja att vara mycket större än OECD-genomsnittet. Ja, framtidens oljepriser kommer att i avgörande grad bero på fortsatta framsteg i energihushållning i såväl tillväxtekonomierna som USA.

En klok förvaltning av icke-förnyelsebara naturtillgångar är inte den enda faktor som har betydelse för OECD-samhällellens långsiktiga bärkraft. Att skapa ordning i de offentliga finanserna har också avgörande betydelse för framtida generationers välbefinnande. I linje med vad som tidigare anförts på ledarplats förtjänar det att upprepas att mot bakgrund av existerande budgetplaner kommer majoriteten av de största OECD-länderna inte att notera påtagliga framsteg när det gäller att få ned de strukturella underskotten. Detta är beklagligt, mot bakgrund av ett sammanhang, där pensions- och vårdreformer genererar en smärtsam debatt, och därigenom endast går vidare med möda.

Man kan naturligtvis hoppas på att försiktiga privata aktörer ska reagera på det offentliga slöseriet genom att öka sitt eget sparande, och det finns förvisso belegg som pekar i den riktningen. Och just detta är budskapet i det särskilda kapitel som i denna upplaga av *Economic Outlook* har ägnats åt finanspolitikens långsiktiga effekter. I regel kan privat sparande dock inte helt neutralisera offentligt spenderande, och denna försiktighetsreaktion kan vara betingad av nationella och historiska omständigheter. Det är, t.ex., knappast skönjbart när det gäller USA.

När allt kommer omkring, är finanspolitikens roll inte att öka det ekonomiska tryck som beror på åldrande befolkningar. Dess roll är snarare att lätta på det och sålunda utnyttja den pågående återhämtningen för att slutgiltigt genomföra en successiv men långtgående åtstramning.

© OECD 2005

Denna översikt är inte en officiell OECD-översättning.

Mångfaldigande av översikten får ske på villkor att OECD:s upphovsrätt och titeln på originalpublikationen anges.

Mångspråkiga översikter är översatta utdrag ur OECD-publikationer som ursprungligen publicerats på engelska och på franska.

De kan beställas gratis från OECD:s nätbokhandel på adressen

www.oecd.org/bookshop/

Närmare upplysningar lämnas av OECD:s enhet *Rights and Translation*, under *Public Affairs and Communications Directorate*.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
F-75116 PARIS
Frankrike

Besök vår webbplats www.oecd.org/rights/

